

OPONENTSKÝ POSUDEK

na doktorskou disertační práci Mgr. Olgy Šušoliakové

Hodnocení pracovní psychické zátěže a kvality života učitelů 2. stupně základních škol

Disertační práce, kterou předložila Mgr. Olga Šušoliaková jako výsledek doktorského studijního programu obsahuje celkem 92 stran textu, 8 stran literárních odkazů. Výsledky práce jsou přehledně doplněny grafy, tabulkami a obrázky. Dotazníky použité pro hodnocení psychické zátěže a kvality života učitelů 2. Stupně základních škol a kontrolní skupiny hasičů tvoří přílohu práce.

Pro svou disertační práci si vybrala Mgr. Šušoliaková téma, které je významné a aktuální z hlediska možné včasné diagnostiky a prevence onemocnění souvisejících s pracovní psychickou zátěží. Ve společnosti přibývá jedinců, kteří udávají potíže psychického rázu, subjektivní pocit napětí a únavy spojený s pracovní zátěží, přiznávají chyby v životosprávě, nedostatek času na odpočinek, neschopnost relaxovat. Autorka se ve své práci pokusila analyzovat pracovní psychickou zátěž a kvalitu života u vybrané skupiny učitelů.

V teoretické části práce autorka definuje pracovní stres, uvádí projevy jedince, který je v riziku nepřiměřené psychické zátěže v pracovním prostředí, popisuje u něho změny v oblasti emocionální, kognitivní, v psychosociálních reakcích, upozorňuje na legislativu, která se zabývá pracovní zátěží a přehledně popisuje metody používané při hodnocení pracovního stresu. Dále se zabývá teoretickými modely stresu, jak je uvádějí někteří autoři. Z českých autorů se působení stresu na lidský organizmus věnoval Vratislav Schreiber. Na závěr této části práce uvádí Mgr. Šušoliaková definici stresu u pedagogických pracovníků, zabývá se hlavními příčinami jejich nepřiměřeně vysoké psychické zátěže, uvádí možnosti a důvody profesionálního vyhoření. V další části teoretické kapitoly autorka věnuje pozornost kortizolu, který může být u člověka indikátorem nepřiměřené psychické zátěže, chronického stresu. Stručně popisuje funkci slinných žláz, uvádí metody stanovení biomarkerů ve slinách a jejich využití v epidemiologických studiích. Vylučování kortizolu v organizmu podléhá cirkadiánnímu rytmu. Stanovení volného kortizolu ve slinách se dosud nejčastěji používá při podezření na Cushingův syndrom. Autorka správně uvádí řadu nespecifických faktorů, které v organizmu mohou ovlivnit vylučování kortizolu a zdůrazňuje nutnost vypracování referenční křivky kortizolu. Na závěr teoretické části práce se Mgr. Šušoliaková zaměřila na

možnosti prevence pracovního stresu, na metody stanovení kvality života v různých situacích a skupinách populace.

Analýza příčin nepřiměřené psychické zátěže, rozbor metodických přístupů k hodnocení pracovního stresu s odvoláním na výsledky studií českých i zahraničních autorů dokazuje pečlivou teoretickou přípravu autorky na řešení zvoleného tématu.

Cílem experimentální práce bylo zhodnotit psychickou pracovní zátěž u učitelů druhého stupně základních škol pomocí dotazníků a stanovením hladiny volného kortizolu ve slinách. Srovnávací skupinu tvořila skupina hasičů. Autorka pro sběr dat použila baterii dotazníků. U vybrané skupiny respondentů zjišťovala základní socioekonomické údaje, subjektivní hodnocení zdraví a pracovního prostředí. Pro hodnocení pracovní – psychické zátěže použila Meisterův dotazník. Druhá část dotazových formulářů byla zaměřena na subjektivní hodnocení pedagogických aktivit, životního stylu a kvality života. Vyšetření kortizolu ve slinách bylo prováděno metodou SPE a RIA. Metoda sběru a analýzy biologického materiálu byla ověřena v pilotní studii. Získaná data byla statisticky zpracována.

Metodický přístup k řešení zvoleného tématu je adekvátní, odpovídá zamýšlenému cíli. Autorka získaná data prezentuje přehledně v tabulkách a jejich analýzu provádí na vysoké odborné úrovni. Zjistila, že učitelé vnímají pracovní psychickou zátěž hůře než skupina hasičů, dosažené hodnoty kortizolu byly u učitelů významně vyšší a jejich kvalita života je ve všech sledovaných ukazatelích nižší než u kontrolní skupiny. V diskuzi získané výsledky zvažuje, zdůvodňuje a srovnává s výsledky studií českých i zahraničních autorů. Existuje málo českých i zahraničních studií, které by se zabývaly zdravotními riziky spojenými s pracovní psychickou zátěží a věnovaly pozornost časné diagnostice a prevenci. Výsledky práce Mgr. Šušoliakové jsou cenným přínosem pro české i zahraniční odborníky z oblasti ochrany a podpory zdraví.

Závěr. Předložená práce splnila požadavky kladené na disertační práci v daném oboru.

Autorka prokázala způsobilost k vědecké práci a předložila významné poznatky využitelné v praxi.

Po prostudování práce

d o p o r u č u j i

disertační práci k obhajobě a na základě úspěšné obhajoby udělení akademického titulu

Ph.D. dle §47 Zákona č.111/1998 Sb. o vysokých školách

V Praze 19. 8. 2014

doc. MUDr. Hana Provazníková CSc.

3. lékařská fakulta UK, Ústav zdraví dětí a mládeže